

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

Sectio Tertia. Argumenta Palanci, P. D. Thyrsi, P. Muniessæ, Candidi, &
aliorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

non sit probabilis, hinc possumus sequi minus tutam minus probabilem; quia verò hanc sequendo, aiunt Probabilitæ Reflexivæ, certi non sumus de non peccato formali, exponi autem ejus periculo sit peccatum, ideo appellant ad iudicium reflexum certum de non peccato formali, ponendo tale opus ut subitans iudicio certo probabili de honestate: ergo licet nullus sit vituperabilis ex eo quia non est certus se esse in gratiâ, nemo enim vituperabilis est, si careat eo, quod habere non potest; est tamen, qui potest esse certus de non peccato, & de honestate, non vult eam certitudinem habere.

N. 80. P. Eliz. Quod ait, quod operari sequatur ad esse, dico similia axiomata egere fultâ explicatione, de quâ latè Philoſophi, & Theologi. Quod scio est, esse contra P. Eliz. ut enim nemo certò scit, an sit in gratiâ, ita nemo certò scit, an operatio sua sit ex gratiâ: econtra sicut omnis scit certitudine naturali se esse, ita eadem certitudine scire debet, qualis sit sua operatio; quia verò directè scire hoc ipsum, est sæpe impossibile, ideo natura providit nobis principia certa reflexa, ex quibus iudicium certum reflexum de qualitate nostrarum operationum deducere possumus. Ad aliam rationem patet ex mox dictis.

N. 81. Ad 11. dico evidens dari contra ejus doctrinam argumentum; nam ejus doctrina est, non posse per principia reflexa certificari de non peccato, dum sequimur iudicium tantum probabile de non peccato: argumentum ejus est, quod opinio probabilis raro fallat, & inde infer licitum sequi opinionem probabilem; ergo ut probet licere sequi probabile, reflexo utitur argumento. Vel igitur hoc argumentum reflexum est certum saltem sibi, vel non? Si est certum; ergo per principium, & argumentum reflexum, qui sequitur opinionem probabilem de non peccato, potest esse certus de non peccato, adeoque tota ejus doctrina evertitur. Si non est certum; & sic sicut dicimus non satis esse iudicium directum probabile de non peccato, quia exponimur probabiliter periculo peccati; ita dicam, quod non satis erit illud argumentum reflexum incertum ob eandem rationem.

N. 82. Quare licet verum sit, opinionem certò probabilem raro fallere, nam inter certò probabiles longè plures sunt veræ, quàm falsæ, etenim pleræque ex falsis non sunt certò probabiles; attamen probabilitas non est satis, sed tenemur ad certitudinem de non peccato habendam. Similiter etsi verum sit, quod operans ex probabili non di-

cat, *Volo facere hoc, etsi forte sit contra Dei legem*; sed dicat, *Volo facere hoc, etsi forte esse possit contra Dei legem*; attamen illi duo actus sunt æquivalenter idem in ordine ad exponendum hominem periculo peccati; & non minus habet voluntatem non bonam, qui habet primum, quàm qui secundum actum; ergo necesse est aliunde haurire certitudinem, sive à iudicio reflexo, ut Reflexivæ, sive ab ipsamet probabilitate, quæ est intransitivè, & per se certitudo non peccati, ut nos diximus. Addo me inter hos duos actus, *Fortè actus est contra Dei legem: Possibile est, ut hic actus sit contra Dei legem*, nullam videre differentiam, nisi materialem, qualis est inter actum, & potentiam; ergo si teneor vitare illum, teneor vitare alterum, nam actus supponit potentiam.

Ad 12. dico paritatem non esse ad rem; N. 83! aliud enim est, quod sæpe certi non sumus nos restituisse tentationibus vehementibus; aliud, quod nos certi non sumus de non peccato, dum liberè omnino, & deliberatè opinionem aliquam certo probabilem eligimus. Admitto primum, quod non est ad rem, & nego secundum. Addo ex non certitudine de resistentiâ tentationis unicè inferri, quod tunc sæpe non sumus certi de non peccato: quid autem ex hoc inferitur, nisi nos sæpe de non peccato certos non esse? quod verum est: non autem inferitur, quod ut sine peccato operemur, necesse non sit, ut certi simus de non peccato; dico enim hoc semper esse necessarium.

S E C T I O III.

Argumenta Palanci, P. D. Thyrsi, P. Munieſæ, Candidi, & aliorum.

§. I.

Argumenta Palanci.

S U M M A R I U M.

Quia in sequente minus probabilem dari non potest certitudo reflexa de honestate formali operis, n. 84.

Solvo, n. 85. 86.

Quia a nobis ad probabilitatem practicam innumera requiruntur, & plerumque implicat evidentiâ de probabilitate opinionis, n. 87.

Retorqueo, n. 88. 89.

Non est difficile invenire certò probabilem; & quæ talis sit, n. 90.

Confundit probabilitatem cum veritate, ib.

Satis, ut rationes probabiles appareant connexæ cum veritate objectivâ opinionis, n. 91.

Arguit, quia certitudo honestatis formalis excludit formidinem prudentem oppositi asserti.

tam ab Apostolo, & auget presumptionem,
n. 92.

Retorquetur, n. 93.

N.
84.

Palanc.

Arguit 1. qm. 33. num. 23. quia non est unde certitudo de honestate formali operationis provenire possit in eo, qui sequitur æquè, aut minùs probabilem; cum enim incertum omnino sit, an tale opus liceat, seu an objectum sit re ipsa licitum, aut vetitum, quomodo potest quis esse evidenter certus de honestate formali electionis objecti incerti? O mirabilis chimæra! Ergo haberi non potest certitudo reflexa de honestate formali operationis. Nec enim satis est dicere, quod eliciens sit certus de eo, quod opinio sit verè probabilis. Contra enim est; quia si opposita est æquè, aut magis probabilis, non potest esse certus, quod ea opinio sit simpliciter probabilis; hoc enim est falsum; sed tantum, quod sit probabilis secundum quid: sed probabilitas secundum quid non est satis ad honestè formaliter operandum: ergo haberi non potest certitudo reflexa de formali honestate operationis in eo, qui sequitur æquè, aut minùs probabilem.

N.
85.

Resp. certitudinem reflexam oriri ex præmissis certis, & evidentibus saltem ipsis Probabilistis; quales sunt, Licitum est sequi æquè, aut minùs probabilem: sed opinio docens licere die festo picturam est talis: ergo licet sequi opinionem probabilem dicentem, licere die festo picturam. Ecce 1. utriusque præmissa est nobis certa. Ecce 2. etsi incertum nobis sit, an pictura die festo sit, vel non sit in se licita, certi tamen sumus de honestate formali electionis picturæ die festo: hæc enim certitudo de eadem honestate oritur ex dictis præmissis. Parcere igitur poterat exclamationi. Rogo enim, an qui diceret hunc syllogismum reflexum esse certum, diceret chimæram, Licet sequi longè probabiliorem? sed opinio stans pro licentiâ picturæ die festo est longè probabilior; ergo licet eam opinionem sequi. Sanè maior extollitur à Palanco tamquam certa; & tamen omnes Tutoristæ putant illam falsam; & omnes Probabilistæ putant etiam illam falsam, si detur obligatio sequendi probabiliorem præ minùs probabili. Minor constat rationibus, quæ magis, & vehementius inclinant intellectum, immò experientia, ut sæpe dicit. Sicut igitur, si Probabiliorista hoc diceret, nullam diceret chimæram, etsi falsum diceret, ita nec nos.

N.
86.

Ad replicam dico certissimum mihi esse, quod minus, aut æquè probabilis in conspectu probabilioris maneat simpliciter, & ab-

solutè probabilis, & non tantum secundum quid: hoc autem ita certum mihi est, quam certum mihi sit, quod D.D. assentientes opinioni contradictoriæ, habeant rationes validas, & ego cognosco esse validas; nec mihi tantum tribuere volo, ut quia meæ rationes videntur mihi validiores, iudicem rationes oppositas nullius penes me valoris esse.

Arguit 2. n. 24. Ad veram probabilitatem N. practicam tot à nobis assignantur, ut facilis sit lapidem Philosophicum, quam veram Probabilitatem invenire; nam ratio, quæ ab uno dicitur gravis, & solida, ab alio rejicitur ut falsa, & sophistica: ergo plerumque saltem implicat evidenter scire, quod opinio, quam quis sequitur, sit verè probabilis. Urget num. 25. argumento, ut ait, semper difficili: Si opinio, quam quis sequitur, in re est falsa, rationes, & fundamenta erunt necessario purè sophistica, & apparentia, nam re ipsa non probant eam opinionem esse veram, sed purè apparenter; sed scire non possumus evidenter de opinione purè probabili, utrum sit vera, vel falsa, ut fatemur; ergo evidenter scire non possumus, utrum ea motiva, & rationes sint revera solida, vel sophistica.

Sed contra 1. quia si est plerumque impossibile evidenter scire, quæ opinio est verè probabilis, quomodo scire poterimus, quæ sit verè longo excessu probabilior; & tamen permittit, & obligat nos inter probabiles ad longo excessu probabiliorem? Quæro enim, an probabilior, ad quam obligas, debeat esse tibi longo excessu certò probabilior, an verò debeat tantum esse tibi longo excessu, probabiliter, aut probabilius probabilior? Si dixeris primum, contra est; quia si difficile, & plerumque impossibile est certò scire, quæ opinio sit verè probabilis, multò magis certò scire, quæ sit verè probabilior longo excessu. Si dixeris secundum, contra est; quia si nos concedendo licitum sequi minus, aut æquè probabilem, dummodo sit certò probabilis, laxamus, ut dicis, conscientiam; longè magis tu laxas, immò ad laxitatem obligas, dum inter probabiles obligas ad longo excessu probabiliorem, quin requiras, ut sit certò non tantum longo excessu probabilior, sed ne quidem ut sit certò probabilis.

Contra 2. quia argumentum, quod vocat N. difficile, contra illum militat; quia si opinio, quam sequitur ut probabiliorem, est in re falsa, ergo ejus rationes erunt sophistica.

In formâ dico non esse difficile invenire N. opinionem certò probabilem; ea enim est, quæ

quæ nititur rationi, quæ mihi apparet certò
gravis, & solida; ut enim fundamentum
aliquid sit certò, & verè probabile, non est
necesse, ut reverà connectatur cum re, quam
probat; aliàs probabilitas objectiva, & ve-
ritas objectiva idem essent; quod est certò
falsum ex disp. 4. & 5. sed satis est, ut mihi
certò appareat quòd connectatur. Ut enim
ad hoc ut opinio sit verè probabilis, aut pro-
babilior, necesse non est, ut sit in re vera,
nam plura probabilia, immò probabiliora
sunt in re falsa; ita ad hoc, ut ratio sit solida,
gravis, & probabilis, aut probabilior, ne-
cesse non est, ut reverà uniatur cum suà
conclusionem; (nam aliud est probabilitas,
aliud veritas) sed satis, ut mihi sit moraliter
certum, quòd talis ratio sit gravis, sive uni-
atur, sive non uniatur in re cum conclusione.
Quare dummodo certus sim, quòd talis ra-
tio magnam habeat apparentiam connexio-
nis cum tali objecto, ratio est mihi certò
gravis; & dummodo certus sim, quòd ea
conclusio magnam habeat veritatis apparen-
tiam, est mihi certò probabilis; quidquid
deinde sit, an ratio, quæ mihi est certò gra-
vis, seu certò videtur mihi concludere, re-
verà concludat, an non; nam possum esse
certus de magnà verosimilitudine, quin sim
certus de veritate, ut alibi fatetur Palanco,
& experientia testatur.

Ad aliud fateor, quòd si opinio sit falsa,
ejus rationes non erunt cum illà in re con-
nexæ, adeoque in hoc sensu erunt sophisti-
cæ, falsæ, & purè apparentes; at hoc non
tollit, quòd si mihi certum sit, eas habere
magnam veritatis apparentiam, non sint
mihi certò probabiles, aut probabiliores. Ita
si quis mihi fide dignus dixerit Petrum gra-
viter infirmum, esse mortuum, certus sum
de magnà veritatis apparentià in hoc judi-
cio, Petrus est mortuus, etsi ea autoritas tunc
fuerit in re falsa. Moneo tamen, ne fiat
equivocum in tò purè apparens; si enim sig-
nificet, quòd autoritas, aut ratio conclu-
sionis sit in re falsa, & sophistica, fateor ita
esse; si significet, quòd non sit mihi certò
apparenter vera, nego; est enim mihi cer-
tum, quòd mihi appareat vera. Omitto alia
sumpta ex confusione sapientiæ, & pruden-
tiæ cum veritate.

Arguit 3. à n. 38. certitudinem de hone-
state formali exclusivam omnis formidinis
de non peccato formali esse noxiam hone-
stati, & virtuti; tum quia excutit timorem
necessarium ad salutem assequendam, ut ait
Apostolus; tum quia tollit diffidentiam sui,
& ansam præbet presumptioni, & opponi-
tur humilitati, & nostræ salutis sollicitudini.

Resp. aliam esse formidinem prudentem, N.
aliam imprudentem: prudens oppositi for-
mido tollitur à certitudine; imprudens à
solà evidentia. Qui ad iudicium reflexum
recurrunt tamquam necessarium, ut quis sit
formaliter certus de non peccato formali in
operando; vel qui necessarium negant, di-
cunt: cuique opinioni certò probabili inesse
certitudinem; non autem negant, immò af-
firmant compati cum eà certitudine formi-
dinem imprudentem; quod etiam affirmat
Palanco dicens, cum iudicio probabiliori di-
recto compati imprudentem formidinem,
& ut loquitur, per modum scrupuli de for-
mali honestate operationis sub eo iudicio
positæ. Quare quod Reflexistæ negant, est,
compossibile esse cum eo iudicio certo re-
flexo de honestate formali formidinem pru-
dentem de opposito; & sic conveniunt cum
Probabilioristis, sive negent, sive affirmant
iudicii reflexi necessitatem; immò cum om-
nibus, & illis tantum opponuntur, qui do-
cent necessariam esse evidentiam, aut certi-
tudinem de veritate iudicii directi; vel illis,
qui docent non satis esse, ut iudicium reflexum
sit certum, sed debere esse evidens de
honestate, ut quis honestè formaliter opere-
tur. Quòd si Palanco eos tantum impugnat,
qui evidentiam exigunt, & non tantum asse-
runt, rectè faciet; si eos qui solam certitudi-
nem requirunt, non rectè, immò se iptum
impugnat.

§. II.

Argumenta Candidi, Riccij, & P. Muniesæ.

SUMMARIUM.

Plura alibi solvi, n. 94.

Arguit Mun. quòd hac propositio non tantum non
sit certa, quin est falsa; sequens minus pro-
babilem operatur licitè. Similiter hac, ego
nunc prudenter iudico me licitè operari,
non est certa, n. 95.

Ait neminem posse esse certum de non peccato,
cum sequitur probabiliorem de peccato, a n.
95. ad 99.

Solutio a n. 100. ad 105.

Licet opinio sit minus probabilis, est tamen certò
probabilis de non peccato, n. 102.

Idiotis certitudo reflexa est suo modo possibilis,
n. 103.

Innocentius non damnat, quòd qui certò probabi-
liter, sed quòd qui probabiliter agit, pruden-
ter agat, n. 104.

Est certum, quòd qui licitè operatur, non peccat;
quidquid dicat P. Muniesæ, qui negat esse
certum, n. 106.

P. Mun. tantum adverte contra P. Munies. quod unicuique opinioni probabiliori proprie cuiusque dat certitudinem, adeo ut quilibet contradictoria, quia una unis, alia aliis est probabilior, sit moraliter certa: & deinde dictamini reflexo Probabilistarum certitudinem negat. Immo cum n. 42. dicat, quod minores, à quibus pendet reflexum dictamen, raro sint certæ, nescio quomodo quamlibet suam velit sibi moraliter certam, quin quamlibet cuiusque velit suo Authori esse moraliter certam, cō quia quilibet est suo Patrono probabilior.

N. Dices ex P. Munies. n. 57. saltem in sententia Probabilistarum decentium satis esse iudicium de probabilitate alienæ, formari non posse certum de non peccato iudicium. Nego, potest enim, non ex motivis directis, ut dixi, ut deducunt illi, quibus est subiectivè probabile, contractum esse licitum, sed ex reflexis, quatenus, quod est certò probabile, est licitum; contractus est talis; ergo licitus.

N. Aliud argumentum movet P. Muniesla, qui factus Probabiliorista videtur ingenitæ sibi modestiæ aliquando oblitus, & perterfus; cum enim in suis, de Deo, de Christo D. & de Gratia Tomis, ne levi quidem ungue a modestia deliquerit, attamen in Conscientia Stimulo phrasæ tæpe duriusculas, & amarulentas ad manum habet, adeo ut non modicā dederit Doctori Peræ occasionem, ut liberi calamo in eum, & alios excurreret; quod tamen non approbo, consultius enim fuisset sibi temperare, quam solidam, & selectam doctrinam nigro arramento identidem fec-

P. Mun. dare. Igitur P. Muniesla *sim. 2. §. 5.* ut recitavit. Arguit P. Moye, P. Terilli, & P. Card. Carden. quibus evinci putant certum esse, quod liceat sequi minus probabilem, ait n. 46. has ratiunculas plenas esse miseris acquivocationibus: 1. quia (ait n. 47.) aliud est, verum esse, quod qui licitè operatur non peccet; aliud est, certum esse, quod non peccet, qui licitè operatur. Sed contra evidenter; quia si non est certum, quod qui licitè operatur, non peccet, poterit quis licitè operari, & peccare; sed hoc implicat: ergo non tantum est verum, sed est certum, quod qui licitè operatur, non peccet.

N. Ait 2. quod qui sequitur probabilio- rem, vincit prudenter formidinem oppositi: cōtra qui sequitur minus probabilem stantem pro licentiā contractus, non vincit prudenter formidinem pro non licentiā. Sed contra 1. quomodo probat quod prudentia in sit probabilioritati; imprudentia verò in sit minor probabiliori? Contra 2. quia ut acutè

Tom. III.

D. Peræ n. 210. falsum est principium P. Muniesla, quod prudentia, quæ satis est, ut P. Mun. assensus sit prudens, satis sit, ut operatio sit licita; ita possum probabilius, adeoque prudenter assentiri, quod talis materia, aut forma Sacramenti sit valida, & adhuc illicita erit operatio, seu ministratio Sacramenti sub eā formā, præsentē certā: ergo falsum, quod prudentia, quæ satis est, ut assensus sit prudens, satis sit, ut operatio sit licita.

§. III.

Argumenta difficiliora P. D. Thyrsi, & aliorum.

SUMMARIUM.

Quia implicat, ut iudicium particulare sit certum, & incertum sit iudicium commune sub quo continetur, n. 108.

Tunc particularis talis est, qualis est universalis, quando retinet easdem omnino circumstantias, tam ex parte subiecti, quam obiecti; quod si ex parte subiecti mutet, non est talis, n. 109. ad 112.

Arguit P. Thyrsi, quia quoties minus tuta est probabilior, faciliè intelligitur quomodo iudicium de licentiā sit prudens; non ita si sit simul minus probabilis, n. 114.

Vult: difficilem esse certitudinem probabilitatis. Impugno, ib. & n. 115.

Si nostra minor non est evidens, neque ejus minor, n. 116.

Ait difficultatem certitudinis in dictamine reflexo oriri ex eo quia nemo potest facile esse certus de usu sufficientis diligentie, n. 117.

Retorqueo, n. 118. 119.

Arguit ideo iudicium probabilius satis esse ad conscientie securitatem, quia tunc non potest judicari oppositum; potest autem si iudicium sit minus probabile, n. 120.

Sicut bene operatur, qui potentia proximā antecedenti potest operari melius, ita rectè opinatur, & operatur, qui potest potentia proximā antecedenti judicare probabilius, n. 121.

Arguit, quia sententia reflexa de licito usu minus tuta minus probabilis non est certa, ergo nec dictamen ei sententiæ nixum, n. 123.

Esti faciar argumentum esse convincens, si datur quod sententia Probabilistarum sit probabilis; non tamen est convincens, si principia Probabilistarum sunt vera, quin eo uti nequeam, suppositis suis principiis, n. 124.

Explico, n. 125.

Principia Probabilistarum evidenter suadent potius quam impugnant certitudinem à Probabilistis Reflexivis admissam in iudicio reflexo, ib. & 126.

Juxta nostra, & communia Probabilistis principia difficile est ostendere certitudinem in judicio reflexo. Cur? ib. & 127.

DD. Probabilistae negantes probabilitatem sententiae Probabilioristarum, n. 127.

Judicium reflexum potest esse certum, quin dictum sit certum; quoniam pro reflexo dantur rationes certa, quae non pro directo. Inductio, n. 128.

Lex reflexa, quae datur, est, ne quis operetur cum dubio speculativo, non formato judicio reflexo practico de lido, non autem, ne quis operetur, formato eo judicio, n. 129.

Non vult Apostolus, quod operemur salutem cum timore prudenti de peccato formali in opere quod operamur, hoc enim implicat; sed cum timore prudenti de nostra fragilitate quod peccabimus, nisi oremus &c. n. 130.

N.
108.

P Ræcipuum argumentum est; quia repugnat, ut judicium practicum singulare, sit de licita operatione certum hic, & hunc, eo ipso quod de eadem operatione in communi formido; nam omne judicium singulare continetur sub universali; ergo si universaliter judico hunc specie contractum esse illicitum, eo ipso etiam judico eundem in singulari esse mihi illicitum. Hoc argumento plures utuntur, præcipue Fogarinus Scotista in recenti libro de certitudine honestatis d. 1. n. 15.

N.
109.

Verum quam imbelles sit hoc argumentum, patet; quia hoc judicium singulare, *Ergo mihi hic, & nunc talis contractus A, est licitus*, non continetur sub hoc judicio universali, *Omnis talis contractus A, est illicitus*, nam hoc loquitur de contractu objectivè sumpto, & præcisivè à subjecto; seu loquitur de eo, ut est contra Dei legem, & affirmat illicitum; judicium autem singulare loquitur de contractu considerato non purè objectivè, seu ut est in se, sed subjectivè, seu ut est in operante, qui habere potest principia, quibus ea non licentia contractus A, objectivè sumpti tollatur. Hoc autem ita esse est evidens; nam hæc propositio universalis, *Omnis mentiens peccat*, est vera objectivè; hæc autem particularis, *Ergo Petrus ininvincibiliter patiens mendacium non esse verum, mentiendo peccat*, est falsa. Similiter hæc universalis, *Omnis obligatus jejuniis, illud violando peccat*, est vera objectivè; & tamen hæc particularis, *Ergo Petrus, Superiore præcipiente, violando jejunium peccat*, est falsa. Cur autem, nisi quia aliud est considerare rem objectivè ut est in se, aliud subjectivè, seu ut affectam tali dispositione operantis, cui accedere potest, vel invincibilis error, vel

præceptum, vel aliud principium, quo tollatur malitia conveniens ei operationi, & objecto objectivè sumpto, & præcisivè à dispositione operantis?

Tunc ergo particularis talis est, qualis est N. universalis, quando retinet omnes eadem circumstantias se tenentes tam ex parte subjecti, quam ex parte objecti. Quod si universalis unice consideret, quod se tenet ex parte objecti, & omittat considerare vel unam tantum circumstantiam se tenentem ex parte subjecti, tunc mirum non est, si universalis sit vera, particularis falsa; nam ea particularis non continetur sub ea universali, cum universalis unice consideret rem objectivè, seu ut est in se; non autem operantis dispositionem, à qua res objectivè sumpta limitari potest ad malitiam, vel ad honestatem. Hæc clara sunt tum ex iis, quæ Fides docet de errore invincibili; eo enim laborans non peccat formaliter, etsi ponat opus in se malum; tum ex iis, quæ nostra Theologia dedit de errore invincibili, qui, juxta nos, actionem ex se materialiter malam reddit formaliter honestam.

Dices 1. Affirmans contractum A, omnibus illicitum, non tantum affirmat objectum non licentiam, sed respectu cujusque subjecti: ergo hæc particularis, *Contractus A, est licitus Petro*, non potest esse vera. Nego consequentiam; etsi enim consideretur objectum, tum subjectum, & dicatur omnibus illicitum, potest tamen alicui subjecto supervenire aliqua circumstantia, ex gr. invincibilis error, ob quam sit licitus. Quare ut particularis sequatur naturam universalis, nil novum continere debet; si enim contineat, eo ipso non continetur sub universali, adeoque non mirum, si universalis possit esse illicita, particularis licita, aut econtra.

Hinc patet, quam facile cum probabilioritate, immò cum veritate hujus judicii universalis speculativi, *Omnis contractus speculativus A, est illicitus*, stet certitudo hujus judicii practici, *Contractus speculativus A, mihi habenti certam probabilitatem, aut probabilioritatem de ejus licentia, immò mihi habenti opinionem probabilem, aut probabilioram de ejus licentia, est licitus*. Ratio est; quia sunt diversa objecta, ut sæpe monui; ergo nulla oppositio, cum judicium universale habeat pro objecto contractum A, objectivè, & secundum se consideratum; judicium particulare habeat pro objecto non tantum contractum A, objectivè, sed etiam subjectivè, seu ut substantem invincibili ignorantia, & legi non satis ejus malitiam incutienti. Vide quæ dixi d. 17.

& alibi, ubi exposui obiectum iudicii directi, & reflexi.

N. 113. Dices 2. Si certitudo de non peccato formalis requiritur, satis non erit probabilissima. Sed contra, tum quia per me cuique opinioni certo probabili cognita ut tali inest certitudo de non peccato formali: tum quia ipsi Reflexivæ dicent satis non esse probabilissimam, nisi sub iudicio certo reflexo de licito usu probabilissimæ, eo quia ipsa probabilissima incerta sit in re.

N. 114. Alterum argumentum est ex P.D. Thyrsi. *dis. 10. an. 27. ad 30.* ubi ait se non videre quomodo inter se cohæreant quod docet P. Teril. *qu. 13. de Consc. & P. Moya tr. 1. P. Moy. qu. 6. §. 6.* cum multis Probabilitatibus, nempe, quod ad honestè operandum requiratur dictamen practicum moraliter certum; & evidens; & tamen, quod homo possit licetè uti minus probabili minus tuta, stante probabiliore; & tutiori: si enim requiritur dictamen moraliter evidens de licentiâ talis hic, & nunc operationis, (quod tamen, inquit P.D. Thyrsus, non affirmo) tale dictamen tunc tantum haberi poterit, quando opinio favens libertati apparet clare verosimilior opinione favente legi: non econtra; hic enim syllogismus, *Mihi licet, quod prudenter iudico omnibus licitum, sed ego nunc prudenter iudico actionem pingendi die festo esse omnibus licitam, ergo mihi licet pingere die festo:* hic syllogismus non habet utramque præmissam evidentem, si opinio favens libertati sit minus probabilis, quia difficile omnino, immò impossibile est, ut quis iudicet prudenter aliquid esse licitum, quoties habet maius fundamentum, ut iudicet non esse licitum: ergo quoties minus tuta est minus probabilis, minor syllogismi non est evidens. Econtra, (ait n. 28.) quoties minus tuta est longè probabiliore, facile intelligitur, quomodo iudicium affirmans rem esse licitam sit prudens; quia operanti est evidens illam sententiam habere magnum fundamentum, & defendi à magnis viris, quod sufficit ad ejus probabilitatem; ergo qui illi assentitur, quia apparet verosimilior opposita, non assensurus, nisi prægeminaret verosimilitudine, certus esse potest se illi præbuisse prudentem assensum, si certus sit, se absque impetu passionis adhibuisse sufficientem diligentiam ad inquirendam veritatem; hanc autem certitudinem difficulter possunt homines assequi. Hæc P.D. Thyrsus.

N. 115. Sed contra 1. quia non capio, quomodo obliget ad sequendam evidenter verosimiliorem, & tamen velit adeo difficilem certitudinem probabilitatis, quanto magis pro-

babiliioritatis. Si enim nisi cum magnâ difficultate certus esse possum, me absque passionis impetu sufficienti usum diligentia, ut veritatem inquirerem; quomodo certa, & evidens mihi erit probabiliioritas, ad quam præhabendam, ante omne directum de opinione, & operatione iudicium, nos obligat?

Contra 2. quia tantum abest, ut minor allati syllogismi reflexi sit evidens tantum, quando sequimur opinionem faventem libertati longè probabiliorem, non autem, quando sequimur faventem libertati minus probabilem; quin immò, si non est evidens, quod prudenter iudico picturam licere die festo, si opinio affirmans eam licere est minus probabilis; nec est evidens quod prudenter iudico picturam licere die festo, si opinio affirmans eam licere est probabiliore. Ratio est; tum quia longè difficilior est certitudo, & evidentia sensibilibus probabiliioritatis, quam sensibilibus probabilitatis, immò ea certitudo supponit hanc, & aliquid plus; ergo ut hæc minor, *Sed ego hic, & nunc prudenter iudico omnibus licere picturam die festo,* sit evidenter probabiliore, debet prius habere evidentiam de certitudine probabilitatis, quam probabiliioritatis. Tum quia, si quia sum experimentaliter certus illam opinionem, *picturam licere*, habere longè maius fundamentum, & defendi à viris magnis, ideo certus sum dictam minorem esse veram; ita, juxta P. Teril. P. Moy. & alios Probabilitas, quia certi experimentaliter sunt, quod eadem opinio affirmans picturam licere, habeat grave fundamentum, & defendatur à magnis viris, (esto sit minus fundamento, quod alii habent pro eadem opinione affirmante) erunt certi de eadem minore: ergo non est difficile intelligere quomodo utraque præmissa illius syllogismi possit esse evidens Probabilitatis, si non est difficile intelligere, quomodo sit evidens Probabiliioritatis.

Dices ex P.D. Thyrsi n. 29. formari quidem posse dictamen practicum reflexum certum, & evidens, quod hic, & nunc liceat operari, quoties minus tuta unice proponitur ut verosimilis. Subdit: Quod mihi difficultatem parit, ne putem dictamen illud esse evidens, est, quod operans non potest facile certus esse, quod fecerit sufficientem diligentiam ad inquirendam veritatem, quæ tamen certitudo necessaria est, ut sit evidens iudicium de honestate obiecti; nam si iudicium illud directum est falsum ob ignorantiam culpabilem, non est prudens. Si tamen semel possit esse certus de diligentia adhibita is, cui unice apparet ut probabilis sententia

N.
116.
P. Thyrs.

P. Teril.
P. Moy.

N.
117.
P. Thyrs.

tentia favens libertati, etiam poterit esse certus ille, cui apparet ut probabilior opposita; quare vel numquam poterit fundari dictamen reflexum certum supra iudicium opinativum directum, vel formari potest in nostro casu.

N. 118. Ecce 1. asserit dari posse dictamen certum, & evidens reflexum practicum de licentia operationis, quoties minus tuta est unice probabilis, immo etiam est probabilior opposita: ergo etiam quando est minus probabilis; nam tunc iudicium directum si est falsum, est ex ignorantia invincibili. Quod si dixerit esse falsum ex vincibili, dicam ego, quod quando iudicium directum probabilis est falsum, erit etiam falsum ex ignorantia vincibili, nam habet contra se argumenta stantia pro tutiore minus probabili.

N. 119. Ecce 2. totam difficultatem certitudinis dictaminis reflexi oriri ait ex eo, quia non possumus facile esse certi de usu sufficientis diligentiae pro inventione veritatis, quae tamen praerequiratur ad hoc ut iudicium directum sit certo probabile, atque adeo ut dictamen practicum reflexum, fundatum supra illud directum, sit certum; hoc autem longe magis probat, difficilius esse habere certitudinem probabilioritatis; ergo si non obstante hac difficultate, ait dictamen practicum reflexum, fundatum supra unice probabilem, immo probabilioris minus tutam, posse esse certum, & evidens; quanto magis poterit certum, & evidens esse dictamen practicum reflexum, nixum opinionis faventi libertati, aequè, aut minus probabili opposita?

N. 120. P. Thy. Replicat n. 39. quod in sententia asserentium posse intellectum assentiri ut veræ utrilibet ex aequè probabilibus, non satis sit iudicium probabile de honestate objecti ad licite operandum, quia tunc intellectus sequitur potius imperium voluntatis, quam rationis; ita enim iudicat contractum A, esse honestum, ut habeat potentiam proximam antecedentem ad iudicandum in sensu diviso esse usuram. Nemo autem licite eo instanti init contractum, quo potuit proximè iudicare esse usuram; si enim non iudicat, est quia non vult, non quia non potest. Contra quando ita iudicat contractum esse honestum, ut non potuerit pro priori iudicare oppositum, quia pro honestate habet fundamentum clare præminens fundamentum pro non honestate, tunc iudicium probabile de honestate contractus sufficit ad securitatem conscientiae, quia pars opposita non manet absolute probabilis respectu operan-

tis, etsi videat reflexe quod approbetur à sapientibus ut probabilis in se. Subdit n. 40. quod quoties in actu primo pro parte benigna apparet ratio clare præminens, ob quam intellectus iudicat rem esse licitam, tunc ratio opposita repellendus ut scrupulus.

Sed contra 1. quia assentientes nos posse N. operari juxta minus tutam minus probabilem, alij sunt, qui negant, quod intellectus possit directe assentiri minus probabili; & hi necessario recurrunt ad iudicium certum reflexum supra licitum minus tute minus probabilis utrum: alij sunt, qui affirmant, quod intellectus possit directe assentiri minus probabili, & adhuc necessarium iudicant dictamen certum reflexum de licito ejus usu: alij sunt, qui negant necessarium esse hoc iudicium reflexum, & putant quod ad licite operandum satis sit ipsum iudicium directum minus probabile de licentia operationis. Quod P. D. Thyrsus dicit, cum illicite inire contractum, qui potentia proxima antecedenti iudicare prudentius potest esse illicitum; idem est, ac dicere, quod non licite operetur, qui potentia proxima antecedenti potest operari melius; eumque non iudicare prudenter, qui antecedenter potuit iudicare prudentius; adeoque argumentum est invalidum, & saepe solutum.

Contra 2. quia hoc argumento Tutoria N. probabit sequendum tutius minus probabile 121. le, etsi objecto minus probabili nequeat directe assentiri; quatenus sicut iudicium minus probabile de honestate non est satis in eo, qui antecedenter potuit ex maiori fundamento iudicare operationem esse inhonestam; ita neque sufficit iudicium probabilius circa minus tutam, quia antecedenter potuit evidenter iudicare se tutius operaturum non contrahendo; etsi pro contractu habeat fundamenta graviora, quam pro non licentia contractus: evidens enim est non contrahentem non posse peccare contrahendo; non autem evidens est, sed ad summum probabilis contrahentem non peccare.

Tertium argumentum longe difficilius N. contra certitudinem dictaminis reflexi supra 122. licitum utrum minus tute minus probabilis hoc modo formari potest: Non potest dictamen reflexum de licentia contractus nixum sententiae tueri licitum usum minus probabilis esse certum, nisi certa sit sententia reflexa stans pro licito usu minus tute minus probabilis; sed hæc sententia reflexa non est certa, nam sententia Probabilioritarum negans est probabilis; ergo formari non potest dictamen reflexum certum nixum sententiae P. V. affirmanti. Ita P. V. aequ. 1. 2. d. 62. n. 27. Ego

N. 124. Ego qui Probabilista sum, quamvis putem hoc argumentum esse convincens, nec aliam videā, à Probabilistis Reflexistis dari posse solutionem, quam negando quod sententia negans licitum usum minus tutae minus probabilis, sit illis probabilis; quia tamen hoc durum mihi videtur, saltem ob auctoritatem Probabilioristarum; durum, inquam, dicta mihi videtur, etsi non opinatu, si praesertim ponderentur principia, quod lex prudenter negabilis non est satis intimata; & quod nulla detur lex de probabiliori, & tutiori; ideo infra dicturus sum, quod nullum dictamen reflexum certum sit necessarium. Cum toto tamen hoc etsi reverentiae causa dicam validum, attamen est prorsus infirmum contra Probabilistas Reflexistas, stando doctrinae Probabilioristarum: & ideo Probabilioristae eo argumento utentes nullatenus ostendere possunt repugnare certitudinem iudicii reflexi, ut dixi *sect. 1. §. 2.*

N. 125. Explico. Probabilioristae dicunt licitum, immo obligatorium sequi opinionem longe sibi probabiliozem, & omittendi minus probabilem. Rursus dicunt, quod probabilior à minus probabili tollat probabilitatem, & ideo omnem sibi probabiliozem esse quasi moraliter certam. Hec sunt Probabilioristarum principia, quae tantum abest ut certitudinem iudicii reflexi à Probabilistis Reflexistis admittam impugnent, quin eam suadent. Ita enim arguo: Cuique licet, in quo quisque tenetur ad sibi probabiliozem, ut docent Probabilioristae: sed sententia affirmans licitum usum minus sibi probabilis est Probabilistis probabilior: ergo cuique Probabilistae licet, immo tenetur eam sequi; sed omnis alicui probabilior est eidem quasi moraliter certa, ut Probabilioristae dicunt: ergo opinio affirmans licitum usum minus probabilis est Probabilistis moraliter certa: ergo Probabilistae Reflexistae iudicium reflexum certum de licentia contractus formare possunt, nixum certitudini propriae sententiae affirmantis licitum usum minus probabilis.

N. 126. Ecce tantum abest, quod eo argumento ostendatur repugnare certitudinem in iudicio reflexo Probabilistarum, quin principia Probabilioristarum evidenter ostendant eam certitudinem dari. At in mea sententia, & juxta mea, & communia omnibus Probabilistis principia, difficile est eam iudicii reflexi certitudinem fundare, nisi certa trahantur pro sententia affirmante licitum usum minus tutae minus probabilis argumenta. Non enim ego assero, quod omne

probabilis tollat minorem probabilitatem, & sit quasi moraliter certum, ut asserunt Probabilioristae; quin ego, & alii Probabilistae hoc negant. Vel ergo sententia Probabilistarum affirmans licitum usum minus probabilis est tantum probabilior, vel est prorsus certa? Si certa, contra est; quia Probabilioristarum sententiae vix adimi potest probabilitas extrinseca: vel est tantum probabilior, & sic formari non poterit dictamen certum reflexum nixum sententiae affirmanti licitum usum minus probabilis; nam opinio negans eum licere, manet mihi, immo aliis Probabilistis, juxta nostram doctrinam, probabilis. E contra adhuc dato, quod opinio affirmans licitum usum minus probabilis non sit Probabilistis certa, sed tantum probabilior, potest à me, & à Probabilistis Reflexistis formari dictamen certum reflexum inhærendo principiis Probabilioristarum: ergo Probabilioristae obligantes ad probabiliozem, & docentes omne probabilis esse moraliter certum, probare nequeunt repugnare certitudinem in iudicio reflexo Probabilistarum, adhuc dato, quod sua sententia stans pro licito usu minus probabilis sit Probabilistis probabilior tantum, & non certa; immo dato tantum quod hec sententia sit Probabilistis probabilior tantum, & non certa, possunt Probabilistae utentes Probabilioristarum principis formare iudicium certum de licito usu minus probabilis.

Quare solum juxta principia Probabilioristarum negantium, quod maior probabilitas tollat minorem, probari ad summum potest, quod repugnet certitudo in iudicio reflexo Probabilistarum, dato, quod non habeant pro sua sententia argumenta certa; adeoque quod sententia affirmans licitum usum minus probabilis sit illis probabilior tantum, nam opposita negans manet etiam illis probabilis; ergo propria affirmans non est illis moraliter certa. Scio à plerisque Probabilistis negari, quod sententia negans licitum usum minus probabilis sit probabilis, nam propriam vocant moraliter P. Moya certam; ita P. Moya, P. Card. P. Teril. P. Bardi, & D. Perca n. 230. & alii. Sed quomodocumque hoc sit, hoc scio, quod Probabilistae tueri possunt tutum dictamen reflexum esse certum stando principiis Probabilioristarum, quod omne cuique probabilius, sit eidem moraliter certum: ergo Probabilioristae numquam ostendere possunt repugnare certitudinem in iudicio reflexo Probabilistarum supra licitum usum minus probabilis.

Dices

N. Dices 1. Opinio directa est minus proba-
 128. bilis; ergo omne iudicium supra illam refle-
 ctens est probabile, non autem probabilius,
 aut certum. Nego consequentiam; nam de
 licito usu probabilissimæ, aut probabilioris
 minus tutæ, aut tutioris minus probabilis
 datur certitudo reflexa, etsi ipsa directa sit
 tantum probabilissima, aut probabilior mi-
 nus tuta, aut tutior minus probabilis: ergo
 de licito usu minus tutæ minus probabilis
 dari potest certitudo, etsi opinio directa sit
 minus probabilis. Similiter datur certitudo
 fidei Divinæ de licitâ sequelâ opinionis in-
 vincibiliter erroneæ, etsi opinio directa sit
 erronea; ergo idem in nostro casu. Ratio est
 patens; quia pro veritate, immo certitudine
 iudicii reflexi dari possunt rationes certæ,
 quæ pro veritate opinionis directæ non dan-
 tur: ergo est prorsus falsum, quod iudi-
 cium reflexum non possit quoad probabili-
 tatem superare directum. Plura in hoc idem
 dat D. Perea sect. 9.

D. Perea
 N. Dices 2. ex P. D. Thyro diff. 7. à n. 64.
 129. Datur lex reflexa, ne quis operetur cum du-
 b. Thy. bio speculativo de licito, & illicito: ergo im-
 plicat, ut detur iudicium certum reflexum
 de licentiâ operandi sub eo dubio. Sed con-
 tra; quia aliud est, quod nemo operari pos-
 sit cum dubio speculativo de licito, aut illicito,
 & omisso iudicio reflexo certo, quod liceat
 operari sub eo dubio; aliud est, quod nemo
 operari possit cum dubio speculativo de lici-
 to, & illicito, formato iudicio reflexo cer-
 to, quod liceat operari sub eo dubio; illud
 est verum, hoc falsum. Quare lex reflexa
 est, ne quis operetur sub dubio, non forma-
 to iudicio reflexo practico de licito; non au-
 tem, ne quis operetur, formato eo iudicio;
 quo modo, juxta Adversarium, datur lex
 non operandi cum dubio, sublatò Superio-
 ris præcepto, non autem hoc posito.

N. Omitto textum Apostoli dicentis, *Ut cum*
 130. *timore*, non autem cum certitudine, salutem
operemur; est enim à nobis sæpe solutus, &
 ab omnibus solvendus. Vel enim Apostolus
 suadet, ut operemur salutem cum timore
 prudenti de non salute; tunc autem quæro,
 quomodo Probabilioristæ dicant, timorem
 oppositi sequentem ad iudicium probabilis
 excludendum, ut vanum scrupulum, & im-
 prudentem? Vel suadet, ut operemur cum
 timore prudenti de peccato formali, ita ut
 dum operamur, timeamus prudenter in ope-
 re peccatum formale? hoc autem Apostolus
 dicere non potest; tum quia exigit bonam
 fidem, seu prudens de non peccato formali
 iudicium; tum quia operans cum prudenti
 peccati formalis timore peccat formaliter, &

sic operemur salutem per peccatum for-
 male, quod implicat. Quare unice vult, ut
 operemur salutem cum timore prudenti de
 nostrâ fragilitate, quod in posterum pecca-
 turi forte simus, nisi Deum assidue inhi-
 mus; non autem vult, ut operemur salutem
 cum timore prudenti de peccato formali in
 opere, quod exercemus; immo hunc timo-
 rem tenemus non habere, ne formaliter pec-
 cemus.

S E C T I O . IV.

An iudicium certum reflexum sit necessarium.

S. I.

Status questionis, & conclusio.

S U M M A R I U M.

Vagatur hæc questio per omnem etiam Anti-
 Probabilistarum opinionem. Ostendo, n. 132.
 Plures Probabilistæ, immo aliqui Probabilio-
 ristæ affirmant necessitatem huius iudicii reflexi.
 Qui? n. 132.

Plures negant. Qui? n. 133.
 Ut sine peccato formali, aut cum honestate for-
 mali operemur, præter iudicium directum
 certo probabile, aut probabilis, necessarium
 non est aliud reflexum certum de licito usu
 opinionis certo probabilis, aut probabilioris,
 aut tutioris iudicium, n. 134.

Rationes à n. 135. ad 168.
 Quia ipsum iudicium directum potest esse re-
 gula immediata operationis, cum sit perfectio
 transire prudens de non peccato iudicium,
 n. 135.

Quia argumenta reflexa, quibus probamus li-
 citum usum opinionis magis, aut minus pro-
 babilis, inserviunt pro veritate sententia, non
 autem regulant immediate opus positum sub
 iudicio directo probabilis, aut probabilioris, n.
 136-137.

Quia iudicium reflexum de licito usu est regula
 remota; cur? n. 138.

Immo repugnat, ut sit proxima, ibid.
 Quia dabitur processus in infinitum in reflexio-
 nibus, & omnes erunt necessaria, n. 139.

Quia in artificialibus quod regulat opus est iudi-
 cium directum, non ratio huius directi iudi-
 cii, n. 140.

Quia quod regulat honestatem formalem, est
 cognitio ipsius honestatis formalis, non autem
 cognitio cognitionis, n. 141.

Hæc ipsa urgent multo magis contra Probabilio-
 ristæ Reflexistas tuentes necessitatem iudicii
 certi reflexi de licito, immo necessario usu pro-
 babilioris, præ minus probabili, n. 142.

M. Merc. nis tantum abesse ut ex probabili-
 tate